

1887 – VIDKUN QUISLING – 1987

18. juli

Et utall ganger i løpet av de siste 42 år, er vi blitt spurt: Hva var det som fikk dere til å følge denne mannen, Vidkun Quisling? Det hadde vært greit om alle spørsmål hadde vært så lette å besvare som det.

Det som slo en når en møtte Quisling, var først og fremst hans hederlighet og urokkelige integritet. Antagelig til stor forskrekkelse for dem som har greid å gjøre «quisling» til et internasjonalt ord for landsforræder, vil vi si: *Han var en mann i hvem det ikke fantes svik.*

Ikke minst en av hans aller siste avgjørelser er et klart bevis på det. Terboven tilbød å stille både fly og undervannsbåt til hans disposisjon for at Quisling skulle komme seg unna til et vennligsinnet land, der han kunne fortsette å leve trygt og i fred. Andre benyttet seg av tilbudet, blant annet den belgiske nasjonalistleder Degrelle, som var i Norge, og som ingen senere har kunnet gjøre noe. Men Quisling tenkte anderledes. Han ønsket ikke å rømme fra noe. Han ville ta sitt ansvar og dele skjebne med sine trofaste kampfeller. Det var typisk ham.

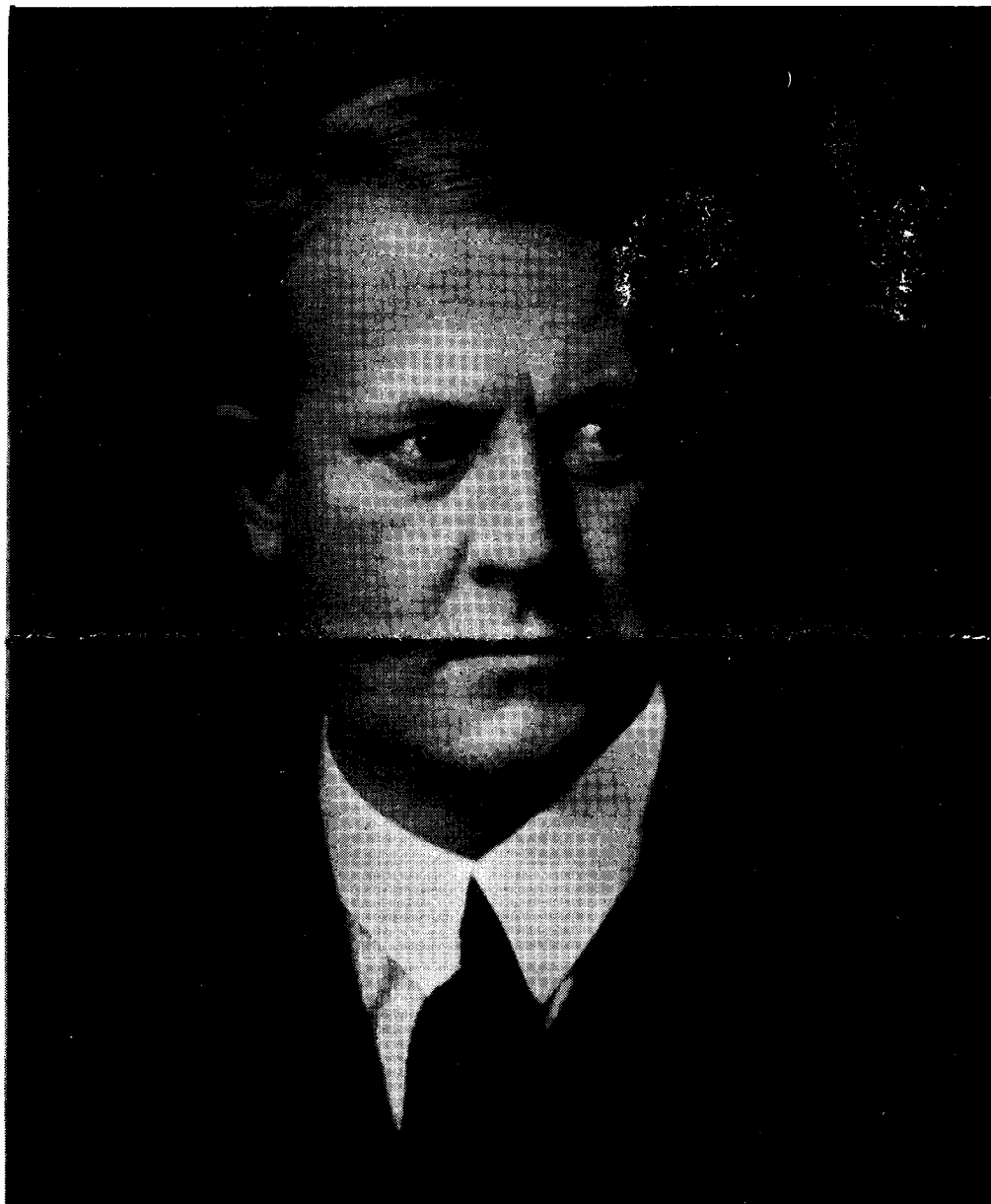
Også av den grunn ærer vi ham fortsatt i våre hjerter.

Tro bare ikke at vi var blinde for at han også hadde svake sider. Til dem hørte at han hadde alt for lett for å bedømme andre ut fra seg selv. Det gjorde ham mindre egnet til å møte verdens ondskap. Dessuten var han uhyre lojal overfor dem som hadde fulgt ham trofast gjennom alle år. Det skulle mye til å overbevise ham om at en av denne kategori hadde gjort noe uheldig. Det var tydelig at det gjorde ham rent fysisk vondt å måtte erkjenne det.

Han var heller ikke «politiker» i vanlig forstand. Politikens krokveier var ikke noe for ham. Han kunne vel i mange tilfeller ha greid seg bedre om de hadde vært det.

Men selv ved disse «feilene» er det noe som betar en.

Om han ikke var en politiker i den snevrere forstand, så var han likevel en politisk klarseer. Han var ikke i den minste tvil

«Har min virksomhet vært landssvik – slik som det fremstilles – da vil jeg til Gud ønske for Norges skyld at riktig mange av Norges sønner må bli slike landssvikere som jeg er, bare at de ikke blir kastet i fengsel.»

*Vidkun Quisling i lagmannsretten
7. september 1945.*

om hvorhen mellomkrigstidens norske politikk ville føre Norge om man ikke la kursen fullstendig om. Alt han advarte mot, skjedde dessverre. Så tidlig som i 1930 la han frem et forslag til en vestlig pakt som skulle beskytte oss mot sovjetisk aggresjon. Hans «Stornordiske forbund» ligner ikke så rent lite på den Atlanterhavspakt som ble til av hard

nødvendighet tyve år senere. Han arbeidet intenst for en forsoning mellom Tyskland og England for først å hindre og senere stanse det som ble den annen verdenskrig. Mens andre tok den tysk-sovjetiske ikkeangrepspakt som en urokkelig kjensgjerning, innså han at sluttoppjøret ville komme mellom Tyskland og Sovjetunionen, og at vi måtte innrette

oss etter det. Og dette er bare noen få eksempler på hans klarsyn.

Flere og flere forstår etterhvert at hele Quislings gjerning fra han kom hjem fra sitt omfattende hjelpearbeide i det sultende Russland, var preget av dyp bekymring for Norges skjebne. Som den meget begavede mann han var, kunne han ha skapt seg en lysende kar-

riere på mange felt. Men han mente at hans kall var å ta Norges skjebne på sine skuldre og å lede det folk han elsket så høyt, inn på et spor som kunne redde det fra de ulykkelige begivenheter han forutså. Det holdt ian fast ved, enda tidsrommet 1933–40 på mange måter ble harde forsakelsens år for ham.

Og da så det han hadde forutsett, skjedde i 1940, nølte han ikke med å ta ansvar på seg. Kanskje var det ikke «politisk klokt» det han gjorde, ihvertfall ikke om han bare hadde tenkt på seg selv, men vi aner nå en gryende erkjennelse av at Norge ville ha kommet langt lettere gjennom okkupasjonens år dersom Quislings 9. april-regjering hadde fått fortsette. Og færre og færre benekter at det var de aller beste hensikter som lå bak denne regjeringsdannelsen.

Man kan selvfølgelig diskutere hva som ville ha skjedd med Norge dersom Tyskland hadde seiret, noe som lett kunne ha hendt. Det er ikke så enkelt å avgjøre i dag hvilke muligheter vi hadde til å gjenopprette vår frihet og selvstendighet. Men ihvertfall representerte Vidkun Quisling vår eneste sjans til å oppnå det. Og om han hadde hatt hell med den konsekvent norsknasjonale politikk han førte, så ville han i dag vært folkets helt . . . hvis altså krigen hadde endt med tysk seier.

At Quisling hadde en urokkelig tro på det norske folk og dets evner, er også noe som hører med i bildet. Det var hans håp at vi skulle komme til å spille en viktig rolle i utformingen av en ny og bedre verden.

Det er enda langt mer å si om denne mann, som noen har kalt en gåte, men nå på hans hundreårsdag vil vi nøye oss med denne konklusjon: En mer uselvisk og fedrelandssinnet mann har vårt folk sjelden frembragt. Det vil verden etterhvert måtte erkjenne. Opp av det hav av smuss og søle som er blitt kastet på han, vil det reise seg et bilde av en høyreist og edel personlighet. Og den skjebne han fikk, vil bli Norges skam.

En smilende og blid Quisling mottar en delegasjon av NSUF-ledere som nettopp har vært på studietur hos Hitler-Jugend i Tyskland. November 1940.

Quisling gjester Ungdommens Vinterleker på Frognerseteren. Vinteren 1943-44.

En ungdoms møter med Quisling

Redaksjonen har bedt meg fortelle om mine møter med Quisling som ung gutt og mann. Det gjør jeg gjerne og håper det kan bidra litt til å kaste lys over denne særpregede personlighet.

La meg først nevne en ting: Det er noe som har forundret meg, nemlig at Quisling på nesten alle bilder ser litt bisk ut. Det var han jo på ingen måte når man møtte ham personlig. Da var han alltid smilende, vennlig og fremfor alt interessert.

En annen ting er at det snakkes så mye om hans taushet. Ja, ganske taus var han og eide ikke talent for uviktig småprat. Men allerede ved mitt første møte med han opplevde jeg faktisk hans fâmælthet som noe positivt.

En god lytter

Dette møte fant sted i 1937 da jeg bare var seksten år gammel. Quisling var på besøk i min hjemby, og etter et større partimøte ba han et par unge jenter og meg om å bli med ned på hotellet for å prate litt. Det ble i alt vesentlig vi unge som pratet. Han kom bare med et og annet spørsmål og noen korte kommentarer og gjorde ikke det minste forsøk på å indoktrinere oss. Det han ønsket, var å høre hvordan vi tenkte, og hva vi mente. Han satt der smilende og lyttet. Og det er det ingen tvil om! Han var en god lytter.

Aret etter var han igjen på våre kanter. Jeg var akkurat da formann i gymnasiesamfunnet og ba ham om å holde foredrag der. Det var han straks villig til. Han holdt et utmerket for-

drag som jeg den dag i dag har en ganske klar forestilling om, men under den etterfølgende diskusjon sa han ikke et ord. Han overlot til oss NSUF-ere å føre kampen. Men levende interessert satt han der og lyttet, lyttet. Vi NSUF-ere vant en klar seier den kvelden, for tross iherdig sosialistisk motstand greide vi å få flertallet med oss på en resolusjon som krevet bedre forsvar. Da jeg fulgte Quisling til hotellet etterpå, sa han: «Dere var *meget* dyktige. Men husk at neste gang dere legger frem forslag til en forsvarsresolusjon, må dere også be om øvelse, ikke bare om våpen.» Det tok vi oss ad notam når vi senere la frem forsvarsresolusjonen i alle de fora vi kunne komme til.

Også i 1939 besøkte Quisling oss, denne gang i forbindelse med et større landsdelsstevne. Minnet fra den gangen har en litt annen karakter. Avslutningen på stevnet var en bålfeest i den lille, frivillige arbeidstjenesteleiren vi hadde et stykke utenfor byen. Vi hadde lovet ham et festmåltid. Det besto av byggmelsgrøt kokt på vann og med et sirupsøye i. Det var vår vanligste kost, fordi arbeidstjenesteleiren hvert år fikk en hundrekilossekk med byggmel og et sirupsspann av en vennlig innstilt kolonialgrossist. Vi var nokså spente på hvordan Quisling ville reagere - om han ville ta det som den spøk det var ment å være. Om han ikke satte opp en gapskratt, så var det ihvertfall ikke langt ifra. Så satte han seg ned og spiste med god appetitt. Jeg lurte på om den ikke til og med smakte

ham. Hans vaner var jo nokså enkle.

Etter det traff jeg ikke Quisling før i slutten av november 1940. Ti NSUF-ledere, deriblant jeg, hadde vært en tur i Tyskland etter innbydelse fra Hitler-Jugend. Det var forøvrig den aller første kontakt mellom de to organisasjonene. Da vi kom tilbake, ville Quisling hilse på oss for å høre hva vi hadde opplevd. De fleste av disse NSUF-lederne, fra flere kanter av landet, var unge mennesker han kjente fra før. Det som sitter igjen hos meg, er hans umiddelbare glede over å se oss igjen. Den følelsen vi alltid hadde, var at om vi var lojale mot ham, så var han minst like lojal overfor oss.

Den politiske klarsee

Så traff jeg ham igjen i januar 1941. Han hadde sammenkalt et drøyt halvduzin av de høyere NSUF-lederne for å få en samtale med oss. Vi satt kameratslig rundt en peis, og det han først og fremst snakket om, var sin holdning til den første Finlands-krigen. Noen av oss hadde vært litt misfornøyde med denne holdningen fordi vi mente den var for lunken og passiv. Nå forklarte han hvorfor den hadde vært det, og han hadde gode grunner, men det skal jeg ikke her komme inn på. Derimot vil jeg understreke noe annet som han den kvelden forklarte oss: «Det endelige oppgjøret i denne krigen vil komme mellom Tyskland og Sovjetunionen, og det er det jeg baserer min politikk på.» Dette var nesten et halvt år før krigen i øst begynte.

Hjertevarm omtanke

Et par måneder senere ble jeg alvorlig syk. Det kunne ha gått aldeles galt, men jeg var heldig og kom ut av sykehuset henimot slutten av 1941. Like etterpå havnet jeg av en eller annen grunn i et selskap der Quisling var æresgjest og mange NS-prominenser tilstede. Quisling satt selvfølgelig på æresplassen, mens jeg som den yngste var plassert ved en av de nederste endene på det store U-bordet. Det forbløffet meg at Quisling smilte og nikket i min retning, og da middagen var ferdig, kom han rett ned til meg og sa: «Jeg vet De har vært syk. Jeg håper De er over det nå.» Han sa alltid De, til og med til sine nærmeste medarbeidere. Så fortsatte han å snakke hyggelig med meg en ganske lang stund. Denne oppmerksomheten fra Quislings side forbauset meg i like høy grad som den gjorde meg stolt. Men det var slik han var. Noen har kalt ham livsfjern, men han var ihvertfall ikke fjern når det gjaldt å følge med i hvordan det gikk hans kampefeller, selv de ganske unge.

Noen få måneder senere ble jeg beordret til tjeneste for NSUF i utlandet. Et års tid så jeg - med én unntagelse - ikke noe til Quisling. Denne unntagelse var forsåvidt ganske interessant. Jeg var hjemme i Norge av og til og fikk høre at mange NSUF-ledere var svært misfornøyde med hvordan en spesiell tillitsmann i partiet røktet sitt verv, og jeg var nokså enig med dem. Jeg ble bedt om å være med i en delegasjon som skulle forelegge saken for Quisling, og han tok straks

imot oss på sitt kontor på Slotet. Det er den eneste gang jeg virkelig har sett Quisling bisk ansikt til ansikt. Den tillitsmann det gjaldt, var nemlig gammel medlem av partiet. At Quisling ikke likte å høre om denne mannens svake sider, var ihvertfall opplagt. Han lovte oss å undersøke saken. Om det skjedde noe etter det, husker jeg ikke. Jeg husker ikke engang hvem mannen var.

NSUF's

«etterretningstjeneste»

Da jeg i midten av 1943 kom hjem for alvor, hadde jeg et drøyt års tid ganske livlig kontakt med Quisling, selv om den oftest var indirekte gjennom vår prektige ungdomsfører, minister Axel Stang. Jeg var stadig ansvarlig for NSUFs arbeide i utlandet og for forbindelsen med andre lands ungdomsorganisasjoner, først og fremst da Hitler-Jugend. Det hadde lyktes oss å få plassert en utmerket NSUF-leider som en slags ambassadør ved Reichsjugendführung, og denne mannen skaffet seg på en måte som jeg her ikke skal komme nærmere inn på, adgang til hemmelige rundskriv fra SS Reichsführung. Noen av dem skrev han av og sendte dem usensurert til meg via «Deutsche Dienstpost» - det var et privilegium Hitler-Jugend hadde skaffet oss. De fleste av disse rundskrivene handlet om SS' fremtidige og prinsipielle politikk overfor de andre germanske landene. Det var tildels forskrekkende og meget skuffende lesning og sto stikk i strid med hva Quisling-

(Forts side 6)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaksjonssekretær: MARNA MELSOM PEDERSEN
Redaktør: KÅRE HAUGERUD
Forretningsfører: HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 11-14 og onsdag kl. 17-20.
Telefon: (02) 19 06 71 - (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 80,- (i omslag kr. 100,-). Uttandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnementet (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr.spalte/m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

Quisling og vi

Det finnes noen mennesker som er ganske velvillig innstilt overfor oss NS-folk og mener vi er alt for hardhendt behandlet, men samtidig holder de på at for Quisling finnes det ingen unnskyldning. De går videre og sier at vi - om vi ønsker oppreisning - må unnsi Quisling og alt hans vesen.

Dette siste er etter vår mening et alternativ som i det hele tatt ikke foreligger. Det ville være å unnsi oss selv. Vi godtok hva Quisling gjorde dengang, og om vi for hensiktsmessighets skyld skulle unnsi ham nå, ville det være som å spytte oss selv i ansiktet. Da ville vi ikke lenger fortjene andre menneskers respekt. Og enda verre: Vi ville miste respekten for oss selv.

Noen beskylder oss i denne sammenheng for blind førerdyrkelse. Riktig så ille er det nå ikke. Men vi har ikke tapt vår respekt for en mann som vi er fullstendig overbevist om bare ville Norge vel. Og vi er og forblir «quislinger». Det finnes ingen virkelig oppreisning for oss uten at den også inkluderer ham.

Derfor vil vi fortsette å forklare resten av verden hva slags menneske Vidkun Quisling var, og hva som i virkeligheten lå ham på hjertet. Og vi har det håp at sannheten en dag vil trenge igjennom.

Quislings forsvarstale foreligger nå

rer. Pris kr. 300,- inklusive tre eksemplarer av billigutgaven.

Billigutgaven er heftet og i et noe mindre format, men den har nøyaktig det samme innhold som praktutgaven. Pris kr. 45,-.

Begge utgaver bestilles fra A/S Historisk Forlag, postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Betalingen må ved bestillingen vedlegges som sjekk eller sendes til postgiro 5 15 46 38 eller til bankgiro-konto 6063.05.01248.

Denne boken er nødvendig for alle som ønsker å vite hva Quisling virkelig sto for.

En på ordet nøyaktig gjengivelse av Vidkun Quislings forsvarstale i lagmannsretten 6. og 7. september 1945 foreligger nå i bokform. Det finnes to utgaver:

Praktutgaven er i pen innbinding og har 128 sider i format 22 x 16 cm. 16 sider er bilder. Begrenset og nummerert opplag på 500 eksempla-

Bestill boken i dag!

ET UHYRLIG JUSTISMORD

Quisling i luftegården på Akershus.

Det er rart, dette med øyne som ser . . . eller leser.

Knut M. Hansson har gått igjennom det stenografiske referat av «retts»-saken mot Vidkun Quisling, og i ukebladet NÅ skriver han 30. april i år: «Måpende leser vi hans unnvikende, omgående, bortforklarende, tildekkende og rett ut løgnaktige svar på aktors og lagmannens spørsmål. Var dette den store leder med det berømte «Førerprinsipp»? En vek person som prøver å vri seg unna alle fakta.»

Er det da ikke underlig at vi når vi leser det samme referat, opplever et høyreist og stolt menneske som står ved sitt ansvar, holder på sin overbevisning og tålmodig og mot alle odds forsøker å forklare det han mener er den rette sammenheng?

Vel, egentlig er det ikke så forferdelig forbausende at Knut M. Hansson reagerer som han gjør. De to sider talte den gang overhodet ikke det samme sprog og gjør det tildels ikke i dag heller. Akkurat det opplevde vi i høy grad selv i vår egen «retts»-sak under «retts»-oppjøret. Både aktor og dommer tolket inn i våre uttalelser og handlinger meninger og hensikter som slett ikke var der. Når man så forsøkte å forklare hva de virkelige meninger og hensikter var, følte man det som om man talte til en vegg. Det fantes ingen muligheter for å bli forstått. Alt man sa, ble oppfattet nettopp som unnvikelser og bortforklaringer. Det var en avgrunn mellom den tiltalte og de dømmende som det ikke var

mulig å slå bro over.

Akkurat slik var det selvfølgelig for Quisling også. Skjønt egentlig mye verre. Vår egen «retts»-sak var ikke så viktig. Man kunne vise en viss overbærenhet med en tåpelig ungdom, skjønt dommen ble jo likevel på drøye tre år. Men den «rett» som dømte Quisling, var i enda høyere grad enn den som dømte oss, et politisk tribunal. Dets oppgave var å få fastslått at Quisling var en simpel forræder og et uselt menneske. Det var ikke rettferdighet dette tribunal var ute etter, men å felle en på forhånd avfattet dom. «Bevismateriale» var omhyggelig utplukket for å belaste Quisling mest mulig. Alt som kunne tale til hans fordel, var utelatt. Det materialet som forelå, ble bevisst fortolket på aller verste måte, sikkert i mange tilfeller mot bedre vitende. Det er Quislings forsøk på å korrigere disse forvrengningene som Hansson kaller «unnvikende, omgående, bortforklarende, tildekkende og rett ut løgnaktige». Hvis Hansson igjen leser referatet på bakgrunn av det vi har sagt ovenfor, tror vi at han er ærlig nok til å innrømme at bedømmelsen av Quislings uttalelser ikke er fullt så lett og enkel som han vil ha det til.

Vi må for vår del si at vi er meget glade for at dette stenografiske referat foreligger. Det vil ihvertfall til en viss grad gi fremtidens forskere anledning til å kontrollere og justere mange av de påstander som ble satt frem. Men meget vil selvfølgelig avhenge av om vi NS-folk greier å bringe frem til-

strekkelig materiale som viser de resonnementer og motiver som Quisling og vi selv hadde. Riktignok er våre muligheter og ressurser uhyre små, men der er en del av oss som ikke akter å gi oss så lenge det er pust i oss.

Det er særlig én side av saken vi oppfatter som uhyre viktig. Straffelovens paragraf 86 forutsatte i sin daværende form en subjektiv skyld. Det vil si at man bevisst og med hensikt måtte gå inn for å forråde sitt land for å kunne bli dømt. Det er på dette grunnlag vi har rett til å påstå at «retts»-oppjøret var en uhyrlighet. Det overveldende flertall av NS-folk mente at deres oppfatninger og handlinger var de riktige når det gjaldt å berge Norge gjennom okkupasjonens vanskeligheter.

Og Quisling, hva med ham? Det skulle være klart nok. Man kan anklage ham for feilvurderinger av situasjonen og muligens også for politisk uhensiktsmessige handlinger. Slikt lar seg diskutere. Men det som ikke lenger lar seg tilsløre, er at Quisling av fullt hjerte mente å tjene sitt land. Det foreligger ihvertfall ikke noen subjektiv skyld. Derfor er dødsdommen over Vidkun Quisling et uhyrlig justismord.

**«Folk og Land»
kjemper
rettferdighetens
sak.**

FRA JØSSING – TIL DEMOKRAT

Av Leif Karlung

Noen ord om Vidkun Quisling

Jeg likte ikke Vidkun Quisling. Men jeg kjente ham heller ikke – annet enn gjennom høyttaleranlegget på Karl Johan, Stortorget og Youngstorget. Grunnen var at jeg var aktiv jøssing, totalist, kongeidealist og regjeringstro. Alle omkring meg var det. Det var derfor ikke mitt valg. Men slik er det alltid og over alt. Vi bestemmer lite selv. Kanskje ingen ting. Vi blir geleidet, villedet og proppet fulle av fraser som lærer oss opp til å hate, forakte og forgripe oss. Dette er egget og sæden til strid, kaos og krig.

Jeg liker ikke minnet om Quisling. Men jeg liker ikke mitt heller. Men det jeg liker minst av alt er den evigvarende dumhet som behersker oss helt og fullstendig i perioder av våre liv. Den stammer fra særinteressene man er engasjert i – og som gjør en subjektiv, sløv og fanatisk. Men dette gjelder jo for oss alle, ja, mer idag enn noensinne.

Det er flere ting som har gitt oss dagens anarki: særinteresseorganisasjonene, begrepene nazist, fascist og rasist, moderne barneoppdragelse, kvinnekamp og jussens mangel på moral. Dette er vårt århundredes største ulykker. Det er ingenting som har splittet våre familier mer enn disse tingene. De har gitt oss kaos, rot og rettsløshet. Så vidt jeg kan huske var det dette Vidkun Quisling advarte oss mot i sin tid. Gal måte å bruke sin frihet på, er den korteste veien til kaos og anarki.

Hva er politikk og det politisk mulige?

Kort sagt er politikk en forfinet måte å drive kriminalitet på. Det gjenspeiles i det faktum at i kampen for makten og kapitalen er alle midler tillatt brukt. Streik, kupp, boikott, løgn, demonstrasjoner, bestjeling av statsmidler, lover, forordninger, skatter, avgifter og mye annet. Midler de kan bruke for å kneble og knekke opposisjonen. Som f.eks. bruk av skjellsordet *rasist*. Det skremmer vannet av folk. Slik at de ikke tør ta til motmæle av hensyn til rykte og omtale på arbeidsplass og nærmiljø, blant slekt og venner. Dette

gjør flertallet tause. De radikale har ingen slike hetsord mot seg, og det vet de godt. Ergo er selve ytringsgrunnlaget meningsløst og illevarslende urettferdig. Derfor er det fullt ut mulig for et lite mindretall å skremme seg til uriktige vedtak, lover og meninger de bruker som våpen i kampen om makt og kapital.

Dette ble brukt før 1914 og etter 1918. Det ble brukt før 1940 og etter 1945. Det brukes i dag i en slik form at det er menneskefiendtlig og undertrykkende. Men alle maktfaktorer gjør bruk av dem og de skaper hets og hat mot mennesker de derfor kan kue, beherske og utnytte. Under denne synsvinkel må en endre – helt og fullstendig – meningen om alle minoritetsgruppers tilstedekomst gjennom tidene. Nasjonalistene i Tyskland ble ikke annet enn det kommunistene og sosialistene skapte. En særinteressebevegelse til kamp for en bedre fremtid for seg og sine. Og kampen fortsatte til den ene vant og den andre tapte, eller omvendt. Dette er livssyklusen drevet av hat og hevn, hevn og hat. Dette er vår politikk: kriminell og frastøtende, moralløs og skremmende, terroristisk og vettløs.

Noen ord til om Vidkun Quisling

Var Quisling landsforræder? For å kunne svare på dette må en sette seg inn i datidens problemer, og gjøre bruk av juss og moral likestilt for tiltalte og anklager(e). Uten en slik likestilling vil det være hatet og forakten som dommer. Det var slik det gikk i rettsoppgjøret. Dette er mitt inntrykk idag. At Vidkun Quisling ble arrestert i 1945, var en selvfølge. At han ble tiltalt, er også en selvfølge. Men før han ble dømt, var det en like stor selvfølge at det ble reist riksrett mot den regjering som forlot Norge i en slik forfatning at ingen kunne bortforklare grunnen til okkupasjonen. Først etter en slik riksrett kunne man fastslå om Quisling overhode kunne påtales som forræder, dømmes og skytes som en sådan. Der som de juridiske virkemidler var blitt brukt i riktig rekkefølge (Forts. side 6)

Derfor dro Kongen og regjeringen til England i juni 1940

Av John Sand, Bjerka

I nr. 1 av Folk og Land for i år skrev oberstløytnant Anton Olstad bl.a.: «Jeg tror at man

gjør ettertiden en stor tjeneste hvis man studerer nærmere hvorfor regjeringen reiste til England». Jeg deler fullt ut herr Olstads oppfatning på dette punkt. Selv om det – som jeg senere skal komme inn på – forelå vektige grunner for å flytte til England, ligger *Skodvin-skolens* fremstillinger om den besluttsomme regjering som dro til England for å fortsette krigen, flere lysår fra virkeligheten. Fra mange sikre kilder, både norske og britiske, foreligger det sikre og pålitelige beviser for at reisebeslutningen ikke var en fritt motivert viljesak fra Nygaardsvoldregjeringens side. Av Bjørn Bjørnsens bok «Narvik 1940» ser vi at Kongen og Kronprinsen så sent som 5. juni var bestemt på å bli igjen i Norge. Side 342 skriver Bjørnsen: «Den norske kongen var kommet til den konklusjon at hvis han og Kronprinsen nå forlot Norge, ville de ødelegge alt de hadde arbeidet for i tidligere år. Derfor hadde de bestemt seg for å bli i Norge og ta hva som måtte komme.» Og under henvisning til britiske dokumenter fortsetter Bjørnsen: «Krigskabinettet fant ut at de burde presse Kongen til å gå ombord i et britisk krigsskip med sitt følge og sin regjering. Sir Alexander Cadogan gikk i gang med å formulere et telegram til Kongen, at han ikke

måtte være en tosk – og en forræder.»

Statsrådets opplysninger.

Av statsråd Nils Hjelmtveits erindringsbok «Vekstår og vargtid» fremgår en rekke megetsigende opplysninger: Så sent som ved månedsskiftet mai–juni var Kongen og regjeringen innstilt på direkte og alminnelige forhandlinger med Tyskland. Det så gjentatte ganger ut til at regjeringen ville falle fra hverandre. Ifølge Hjelmtveit sa Nygaardsvold til og med at han ikke ville reise til England, men til Finland hvis det ikke ble tid til å ta familien med. Side 160 skriver Hjelmtveit: «Hadde den opprinnelige dag (for avreisen) blitt fastholdt ville antagelig resultatet blitt at hele regjeringen var blitt igjen og senere reist til enten Finland eller Sverige, eller også at regjeringen var revnet, og at en del hadde reist hit og en annen dit. Jeg tror ikke at det da hadde vært mulig å holde Regjeringen samlet om å reise til England.» Statsrådene Hjelmtveit og Koht legger slett ikke skjul på det britiske press. Hos Hjelmtveit heter side 155 i forannevnte bok: «De (britene) tilbød å føre oss i sikkerhet, men også her kom det i form av et diktat. . . » Kohts versjon er denne: «Til slutt kom Dormer (den brit. sendemann) med innbjuding til den norske regjering om å flytte over til England. Og på nytt syntet det seg at dette i grun-

nen vart rekna for ei avgjord sak: Regjeringa skulle med anten det vart av med demarkasjonslina eller ikkje.» Koht forteller også i «Fra skanse til skanse» side 170: «Eg fekk veta i dette regjeringsmøtet at Dormer om føremiddagen hadde sagt at Kongen og regjeringa måtte vera budd på å dra over til England neste dag . . . »

Britiske historikere bekrefter

Anerkjente britiske historieverk gir opplysninger som er fullt ut i samsvar med Koht og Hjelmtveit. Jeg kan bl.a. henvisne til *Grand Strategy, History of the Second World War*, vol I side 146: «Eventually King Haakon and his Government were persuaded to accept passage to England in order to carry on the war from there.» Vel så interessant er kanskje hva den velkjente engelske historiker Sir Llewellyn Woodward skriver i *British Foreign Policy in the Second World War*, vol. I, side 131: «After this failure the King of Norway and the Crown Prince decided to stay in Norway . . . later, on June 5, however, the King and the Crown Prince agreed, under strong British pressure, to come to England.»

Regjeringsmedarbeiderne stilt fritt

Gudrun Ræder forteller i sin bok «De uunnværlige flinke» (Forts. side 6)

Oppgjørsdommerens brev

Av J. E. K.

Fire dager etter at jeg var blitt dømt til tre års tvangsarbeid, skrev oppgjørsdommeren i landssviksakene et brev til min far, en for han helt ukjent person. Jeg gjengir her enkelte avsnitt av brevet:

«Deres sønn . . . ble den 12 ds. (februar 1946) dømt slik som vedlagte gjennomslag viser. Som De vil se ble han idømt lovens laveste straff, idet retten hadde inntrykk av at det var en alvorlig og idealistisk, ung og lovende mann, som på grunn av forskjellige forhold var kommet i denne ulykkelige situasjon. Han gjorde et særdeles godt inn-

trykk som en dannet og klok ung mann . . . Både rettens medlemmer, aktor og forsvarer kunne ikke unngå å beklage at han var kommet i denne stilling.

Han forklarte seg åpent og greit. Bare på ett punkt var han yderst forbeholden. Jeg spurte ham om hans forhold til sine foreldre. Det ba han seg frittatt for å svare på.

Han sa ingenting til dommen, som han vel hadde ventet omtrent slik. Men han var tydeligvis lettet over at de penger han hadde spart sammen – noen tusen kroner han hadde tjent i . . . , se post II – ikke ble

innbrutt. Det var ikke seg selv han tenkte på, men på sin hustru og de to små barn, som på denne måten ble spart.

Jeg, kjenner, som nevnt, ikke noe til forholdet ellers i familien, men jeg har funnet å burde gi Dem denne orientering, da jeg ikke kan bli kvitt tanken på denne unge familie som er så vanskelig stillet.

Jeg vet ikke om det er meningen om en tid å søke benådning for Deres sønn. Men hvis det blir gjort, vil jeg gi dette min beste anbefaling, og De kan godt benytte dette brev på den måten De selv syntes.

Ærbødigst . . . »

VAR NORGE ALLIERT MED SOVJETUNIONEN?

Jeg stiller spørsmålet fordi jeg den 12. februar 1946 ble dømt til tre års tvangsarbeid som frontkjemper, for å ha deltatt i SS-Panzerregiment «Norge» etter oppfordring av de eneste norske myndigheter i landet i 1942.

I domspremissene står det: «Forholdet (frontkjemper) rammes av strl. 86 som en direkte hjelp til fienden og det har tiltalte sikkert vært på det rene med. Om tiltalte direkte har deltatt i egentlige krigshandlinger, spiller etter rettens mening ingen vesentlig rolle».

I et brev til påtalemyndighetene datert 27/8-45 anførte jeg: «At Norge har inngått noen militær allianse med Sovjet-Russland, er meg fremdeles ikke bekjent.» Det er altså ingen ny tvil det dreier seg om.

Er det ikke på tide at det blir klarlagt hvilken situasjon Norge virkelig befant seg i på denne tiden?

Er det mulig at den norske London-regjeringen, som var de virkelige landsforrædere – siden det var de som hadde tillatt at landet ble liggende forsvarsløst som «nøytral» nasjon, og dermed gjorde det mulig at vi ble besatt av den ene av de krigførende makter – kan ha underskrevet en allianse med

Sovjet-Russland, som ikke ble kunngjort i Norge? Og i så fall NÅR ble denne alliansen oppsagt?

Så vidt jeg kan forstå så har Norge og dets nåværende allierte (NATO) de siste 40 år, bygget opp det sterkeste mulige forsvar mot vår østlige nabo og tilsynelatende ex-allierte, Sovjet-Russland. Skulle det være at den kommunistiske fare er så meget større for Norge etter krigen enn den var i 1942, så det den gang skulle være en forbrytelse å bekjempe den?

Med mine manglende juridiske kunnskaper har jeg trodd at en avtale om militær-allianse måtte treffes av myndigheter i landet – ikke i London – og at et nøytralt land som Norge i det hele tatt ikke kunne inngå allianser med krigførende land.

Etter å ha sittet 280 dager i angivelig varetekt, ble jeg ulovlig dømt, uten å ha foretatt noen handling som kunne berettigede mine landsmenn til anmeldelse, og måtte sitte inne i norske konsentrasjonsleire. Deretter reiste jeg ut av landet.

Det har vært skrevet mye om landssvik-stemplet, men det tar jeg meget lett, for jeg vet at jeg ikke har foretatt noen handling rettet mot mitt fedre-

land. Et annet spørsmål er om London-regjeringen, med bombing av landsmenn som ikke var flyktet til London, kan sove like rolig.

Til slutt et siste spørsmål. Er det ikke mer frihet i det demokratiske Norge enn at det ikke finnes noen advokat som tør å anklage myndighetene for maktmisbruk, og forsvare landsmenn som er blitt rettsstridig dømt?

Frontkjemper

Betal kontingenten!

Til bruk for dem som ennå ikke har betalt bladværet for i år – og også for dem som gjerne vil gi en «vennegave» – følger en postgirotalng med dette nummer. Ytterligere en anvendelse for talongen er selvfølgelig å tegne et abonnement for et ungt menneske i din familie eller bekjentskapskrets.

Kjell Fjørtoft:

LANDSSVIKOPPGJØRET VAR IKKE RETTFERDIG

Kjell Fjørtoft har 16 år bak seg som medlem av Tromsø bystyre. De første 14 årene som representant for Senterpartiet, også som gruppeleder. Men han er et selvstendig, tenkende menneske så det endte opp med at han ville stå alene og fritt, som han sier i intervjuet med Høyres avis den 2/5-1987.

Han har skrevet flere bøker som har utløst storm omkring ham. I 1972 kom «Rapport fra Svalbard – en del av kongeriket Norge?», hvor han påviser norske unnlattelsessynder i håndhevelsen av norsk suverenitet.

Fjørtoft er opptatt av krigen. Han var 14 år da den sluttet og faren var aktiv hjemmefrontmann i Tromsø. Møtet med partisanene som rømte til Sovjet satte dype spor. Deres situasjon tok han opp i boken «Lille-Moskva».

Til sommeren starter han opp på en bok om norske frontkjemper. Den er planlagt utgitt i 1988. 15000 nordmenn, mange svært unge, lot seg verve på tysk side i kampen mot bolsjevikene. Idag er det mange som ikke aner at 7-800 nordmenn kjempet og falt på tysk side under krigen. De som overlevde kom hjem til knallharde fengselsstraffer.

Dette er en side av krigen som ingen har skildret på en god måte.

Fjørtoft vet han stikker hodet i et vepsebøl. Landssvikoppgjøret var ikke rettferdig – enkelte ganger grovt urettferdig, slår han fast.

Han viser også til de 7-800 jentene som lot seg verve som Røde Kors-søstre. Også mange av dem fikk harde straffer. Han kaller dette det ømmeste punkt innenfor norsk krigshistorie.

Jeg holder på min integritet overfor myndighetene. Forfatterne må kunne skrive om alt og alle, mener Fjørtoft, men man må være ærlig. Den rygggraden trenger man når overvåkingspolitiet banker på døra med ransakingsordre. Det skjedde senest i forbindelse med boken «Spionfamilien». Riksadvokatens henleggelse av saken ser han på som en seier.

«Jeg vil stå alene og fritt. Jeg får mye hemmelighetsstemplett materiale tilsendt anonymt. Jeg vil ikke miste noe av dette. Jeg føler at når man når fram, da skal man være ydmyk og ikke misbruke suksessen. Drivkraften har vært å gjøre noe for de svake – som ikke har noe å stille opp med selv», sier Fjørtoft.

MÅNEDENS PERNILLE

Tanker omkring en hundreårsdag

«Bortsett fra til en viss grad det fascistiske Italia var det bare noen forholdsvis mindre grupper i utlandet, som ble vunnet for nasjonalsosialismen eller lignende politiske retninger (av Hitlers propaganda). Også de fleste av dem som under krigen var villig til samarbeide, til «kollaborasjon», i de områdene som tyske tropper hadde besatt, gjorde dette med forbehold, tvunget av den nød som deres land befant seg i. Selv ikke Vidkun Quisling var noen «quisling» i den betydning som vanligvis legges i dette ordet. Han var intet villig redskap for nasjonalsosialistene. Årsaken til at han tok opp forbindelsen med Hitler var ene og alene den at han mente at Norge var truet av kommunismen, og at han ikke fant noen annen forbundsfelle mot denne faren. Under okkupasjonen gikk han

gang på gang hårdnakket inn for å forsvare sitt lands interesser.»

Sitatet er hentet fra boken «Weltkrieg der Propagandisten», (Herder-Verlag, München) som jeg nylig kom over, og som inneholder 10 lengre artikler om dette emne. Det gjengitte er fra en artikkel med overskriften «Hitlers propaganda, dens makt, dens grenser, dens ende.» og som også beskjeftiger seg med årsakene til at Hitlers og Goebbels propaganda fant liten grobunn utenfor Tysklands grenser.

Boken er skrevet i 1985, førti år etter at Eidsivating lagstol dømte Quisling til døden som en gemen forbryter som bare ville det onde. Han skulle tas av dage. Forsåvidt var en forsvarer, som nok gjorde det så godt han kunne, unødvendig, men jeg har særlig festet meg ved en setning i

hans forsvarstale, etter at aktor hadde lagt ned påstand om dødsstraff: «Og så spørres det om gåten (Quisling) skal forbli uløst ved at retten tar aktors påstand til følge.»

Da de tok livet av Quisling, fikk jeg et helt annet syn på ham, sier mors søster, tante Ragnhild, og jeg var såvisst ingen tilhenger av ham under krigen. Forresten skulle de som dømte ham til døden ha hatt plikt til selv å henrette ham, ikke hatt andre til å være bødler for seg. Kanskje rettsaken da hadde fått en annen utgang. Ja, tante Ragnhild er visst inne på noe her. Aktor: «Som aktor i denne sak nedlegger jeg påstand om dødsstraff.» (Men denne avgjørelse er det ikke jeg som skal ta.) Dommeren: «Jeg dømmer deg, tiltalte, til døden.» (Men det er ikke jeg som skal ta ditt liv.)

Bøddelen: «Jeg skal drepe deg i lovlige former, dødsdømte.» (Men det er ikke jeg som har dømt deg til døden.) I uminnelige tider har disse tre, aktor, dommer og bøddel gått hånd i hånd.

Far sier at det bredte seg en uhyggelig stemning i fengslet i Åkebergveien den 24/10 1945. Selv føler jeg uhyggen snike seg inn over meg når jeg nok en gang fordyper meg i det stenografiske referat av hekseprosessen mot Vidkun Quisling. Aktor vil jo ha det til at han var en maktsyk vinningsforbryter.

Og som vanlig tyr jeg til far: «Du kjente han jo til en viss grad. Hvordan var han?»

«Slik jeg oppfattet han var han et tilbakeholdent menneske, ja, tildels kunne han virke sky. Han likte ikke å bli fotografert, ikke komme i fokus. Han stakk seg aldri fram, han var ikke maktsøkende, og likte

ikke å bli dyrket som fører. Men han var seg sitt ansvar bevisst, som leder. Som et kuriosum kan jeg nevne at han skrev med hånd takkebrev for julehilsner eller gratulasjoner til fødselsdagen. Quislings feil var, så vidt jeg kan se det, at han trodde for godt om sine medmennesker, trodde på det gode.»

Far tar tenkepause: «Han ville det gode også, og det måtte han bøte livet for. Han kunne ha stukket av, og reddet livet, men ved å bli, og la det verste gå hen over seg, reddet han mange liv. Men jeg kan ikke tilgi dem at de tok livet av ham.»

Og jeg spør: Hvordan hadde Norge sett ut i 1945 uten at Vidkun Quisling hadde tatt børen på seg i årene 1940-45?

Pernille

Ole Brunæs

in memoriam

Med Ole Brunæs er en trofast, god og varmhjertet mann, far og venn gått bort.

Ole var karakterfast og rettlinjert samtidig som han var sine venners og kameraters varmhjertede venn. En ridder uten frykt og daddel, en ånd i hvem det ikke var svik.

Om hans liv og levned kunne det sies meget. Bare det at ord blir så fattige og utilstrekkelige når det gjelder nettopp ham.

En kampens mann, ja vel. Men først og sist var han beredt til å gjøre alt for sine venner. Gi sitt liv for dem. Omsorg for sine nærmeste og for sine venner opptok ham til hans siste stund.

En kunstnerisk begavet tegner som har satt spor etter seg fordi han gjorde ting levende for oss, vedkjente seg oss og alt levende med dyp innfølelse. I denne forbindelse er det trefende å ta ord som medmenneskelighet i vår munn.

Da vi ba ham om å tegne et merke for vår hjelpeorganisasjon, sa han straks ja. Det ble vårt symbol, men står samtidig som uttrykk for det som i ett og alt karakteriserte Ole: Sant kameratskap, varm og sterk samhørighet.

En modig, tapper og varmhjertet mann og kamerat er gått bort.

Gud velsigne hans minne blant oss.

Eivind Saxlund

Vi minnes dem

I en samtale mellom kjenninger fra Møre og Romsdal kom vi til å snakke om de mange som forholdsvist tidlig reiste motstand mot rettssviket i 1945 og årene etter.

Disse menneskene som ikke var NS risikerte mye for sitt standpunkt og var en veldig støtte for oss fra dag til dag i en tid da usselheten var godt norsk.

Vi er taknemlig for hjelp når det gjelder å finne navnene på dem alle, men her skulle da

være navnene på noen av de første som sto fram: *Toralv Fanebust, Martha Steinsvik*, og visstnok også en major Hol (Hoel) som talte sterkt for frontkjemperne.

Vi vil nå med dette gjerne minnes disse menneskene for deres mot og redelighet.

Med hilsen fra Møre og Romsdal

Lasse Strømme, David Strømme, Oddmund Tokle og Dan Simonsen.

Tyske troppers innmarsj

Herr redaktør!

Anton Olstad hadde den 20. ds. et innlegg i denne spalte om bl.a. de tyske troppers innmarsj i Oslo 9. april 1940. Troppene marsjerte fra Fornebu med sitt eget musikkorps, og under eskorte av vårt politi.

Nå gir ikke dette noe uriktig bilde av situasjonen. Også norsk militære i uniform og med sitt utstyr var blant de eskorterende fra Fornebu, etter at de var blitt dimittert av sine norske befalingsmenn og etter et kort innlegg av den tyske kommandant, som ba dem forlate plassen, fordi landet var under lovlig okkupasjon.

Jeg var selv en av disse, som kanskje med en litt rar følelse i maven forlot stedet, side ved side med de tyske avdelinger.

Så bildet som amerikanerne fikk se kunne nok vært adskillig verre og enda mer betegnende for den forvirrede situasjon vi hadde under disse april dagene.

At det hersket noen form for krigstilstand var åpenbart like ukjent for oss norske som for de tyske militære, og på Fornebu ble det da heller ikke løst ett eneste skudd.

H. P. Stangebye,
Oslo.

(I «Aftenposten» 4/6.)

SOMMER- LUKNING

INO's og «Folk og Land»s kontor blir lukket i tiden 15. juni til 10. august. Man kan like fullt sende oss brev og innlegg, for posten vil bli hentet også i ferietiden.

Alle de frivillige medarbeidere på kontoret ønsker leserne en riktig god sommer.

Derfor dro . . .

(Forts. fra s. 4)

side 88: «Koht hadde om morgenen den 7. juni stilt sine medarbeidere fritt, om de ville være med eller bli igjen. Han hadde ikke gitt dem noe inntrykk av at det kunne bli bruk for dem ute.» Ifølge Unni Diesen: «Kvinne i krig» side 72, sa Nygaardsvold til sin sekretær Finn Larsen, som hadde tilbudt seg å bli med til England: «Du får gjøre som du vil.» Og etter at Nygaardsvold hadde antydning at hans arbeidsoppgaver ville gå ut på å følge de lite språkmektige statsrådsfruer rundt i butikkene, besluttet sekretær Larsen seg for å bli hjemme.

Katastrofestemning

I Undersøkeliskommisjonens bilag bind II heter det side 305-06: «I regjeringkretser hersker katastrofestemning. Statsrådene skulle gå rundt og late som alt var i orden og treffe beslutninger om småting, mens de visste at det siste slag var tapt, og at landflyktighet ble den sannsynligste utgang på en to måneders krig.» Selv den geskjeftige Trygve Lie var pessimist. I «Leve eller dø» side 253 skriver han nemlig: «Vi visste ikke engang om vi ville komme frem til Storbritania, og hva vi ville møte der kunne vi bare gjette oss til.»

I en senere artikkel skal jeg komme inn på de vektige grunner som tilsa overflytting til England. Ikke for å drive «fortsettelseskrig», men for å ivareta vitale norske interesser.

Et spørsmål

Jeg slutter her med et spørsmål til dr. phil. Ole Kr. Grimnes: Hvorfor har De under utformingen av Deres siste bok «Veien inn i krigen» helt sett bort fra «strong British

pressure» og statsrådenes opptegnelser? Når statsråd Lie i «Leve eller dø» side 254 skriver: «Ombord på Devonshire tenkte jeg på statsministerens ord. Nygaardsvolds dystre spådommer var gått i oppfyllelse. Folket, som vi lot bak oss kunne vi ikke ta med. De militære styrker vi hadde hatt eksisterte ikke mer». Når statsråd Hjeltnveit i «Vekstår og Vargtid» s. 188 konstaterte at «vi er ganske visst overvunnet militært» og når Koht om den berømmelige proklamasjon sier at «Det var nederlaget som var fastleggi og kunngjort» (Frå skanse til skanse s. 164), så burde så essensielle opplysninger ha nedfelt seg i Deres siste bok, dr. Grimnes. Jeg oppfordrer Dem til å kommentere ovenstående!

Bjerkadal, 1/6 1987,
John Sand

En ungdoms . . .

(Forts. fra s. 2)

regjeringen sto for. Disse papirene ble selvfølgelig formidlet videre til Axel Stang eller direkte til Quisling dersom Stang ikke var tilstede. De opplysningene vi skaffet, var åpenbart av stor verdi for Quisling, og han sparte ikke på lovord for det vi drev med. Personlig hadde jeg fornøyelsen av å bli anmodet av Quisling om å ta offentlig og skriftlig avstand fra innholdet i et av de verste rundskrivene. Merkelig nok kom det ikke et eneste ord fra tysk hold om den artikkelen. I dag er den noe av det jeg setter mest pris på av de ting jeg har oppbevart fra okkupasjonstiden.

Quisling var aldri snau med anerkjennelse. Det fikk jeg merke senere også. Jeg havnet til slutt i «voksen» utenrikstjeneste, der en del av mitt arbeid var å forfatte noter til den tyske regjering, bl.a. en som protesterte mot behandlingen av de norske frivilligavdelinger. I den siste forbindelse kom sendemann Støren til meg med en spesiell takk fra Quisling for utmerket arbeid. Han visste godt betydningen av litt anerkjennelse.

Mitt aller siste minne om Quisling er bittert, men likevel godt på en måte. Ute på Gimle fikk jeg en tidlig morgenstund i mai 1945 se denne mann rolig og sindig gå inn i sin bil for å melde seg for sine fiender på Møllergaten 19. Han måtte vite hva han gikk til, men han bevarte verdigheten til det siste.

NSUF-leder

Mobbing . . .

(Forts. fra s. 8)

av (arbeids-)livet, blir det jo en arbeidsplass ledig. Og det kan være godt å tenke på etter hvert som vi priser oss ut av eksport-markedet.

At våre myndigheter og pressgrupper, virkelig skulle være interessert i å stanse ALL mobbing, tillater vi oss å betvile. Problemet er vel heller hvordan man skal kunne sørge for at det fortsatt blir de RIKTIGE gruppene som mobbes, etterhvert som virkeligheten stikker hull på propagandaballongene.

Fra jøssing . . .

(Forts. fra s. 4)

ge, ville Quisling kunne ha levd et lykkelig liv i minst 20 år til. Men jeg ble påvirket og oppdratt til ikke å like ham og alt det han sto for.

Gamle guder ramler

Når jeg imidlertid nå ser på det baketter, finner jeg så mange graverende feil hos de allierte, mitt gudsbilde, at jeg undres og frykter for at den andre verdenskrig ikke var bare Tysklands feil eller vilje. Mye tyder på at Tyskland ble tvunget til å utvikle seg, ruste opp på grunn av boikott fra 1933 til 1937/38. I denne tiden ble det hetset og løyet om Tyskland som om omverdenen ba om juling. Idag er det Sør-Afrika som får gjennomgå samme kur. Ingen kan nekte for at det dreier seg om, er hat og forakt mot et mindretall som er omringet av et solid flertall. Men siden flertallet ikke er enige, må bandlederne reise jorden rundt og tigge om hjelp med tanke på den tid da verden må fø og pleie den siste del av verdensdelen Afrika, som fremdeles lever og blomstrer uten tørke og sult. Men som med bidrag av den sosialistiske verden er blitt utpekt som et nytt offer for krigens gru.

Folk snakker om at enkelt-individer i Sovjet blir satt i konsentrasjonsleire. Men de snakker ikke om folk som måtte sitte inne hele livet ut som Rudolf Hess. Idag er Østerrikes president rammet av samme enfoldige hat og nektes innreise i USA og Canada. Som tysk offiser i en krig på liv og død er det en plikt å forsvare landet mot ytre fiender uan-

sett. Et slikt individ er overhode ikke selv i stand til å vite om det han utfører i det og det øyeblikk er riktig eller galt. Snur man blikket i motsatt retning, kan man dømme halve Amerika for ansvarsløshet.

Og hvem stemte på Nygaardsvoldregjeringen og dens holdning, dens urettmessige stilling og utsettelse av valget 1939? Krigen er ikke enkeltmenneskets ansvar. Det er kollektivt. Derfor kan man ikke i hundre år forfølge folk og enkeltmennesker fordi de levde akkurat da det skjedde og det de måtte gjennomleve da det gikk på liv og død løs. Hat er en fryktelig ting, det nekter folk å tenke. Hva som imidlertid er en dødssynd er at størstedelen av dem som har makt, ikke er i stand til å tenke konstruktivt - men ansvarsløst. Om det forteller alt omkring oss: stråler, atomer, tørke, aids etc.

Dersom man setter opp en statistikk over nasjonenes handlinger og trusler mot hverandre etter 1918 og frem til krigsutbruddet 1939, vil det fremkomme mange grunner til tvil om ansvarlighet for utviklingen. Grunnen til at nazistene ble hatet som de gjorde, var mer deres dyktighet som skapte misunnelse, enn handlinger som i de fleste tilfeller ikke var verre enn det andre har gjort - og fremdeles gjør i dag. Folkemord og personforfølgelser er det ikke mindre av idag, tvert om er de mange ganger større, tross FN, tross Nato og Warszawa-pakten osv. Absolutt alle er på jakt etter hatets ideer, mens de forfulgte må spre seg til alle verdens kanter - ufrivillig i kampen for livet.

Den uungåelige konsekvens Dess snevrere man setter

grensene, dess lettere følger man dem uten å forstyrre naturen, samfunnet og livet. Dess større frihet man gir menneskene, dess færre får glede av den, da alle trår hverandre ned. Den som derfor vil arbeide for en varig fred, må ville innrømme feil og rette på dem. Aldri legge folk for hat, spekulere for egen vinnings skyld eller strebe etter makt og rikdom som en må ta fra andre. Dette uten hensyn til rase, religiøs tro, politisk mening eller kjønn. Å likestille disse begreper å avvike ordet rasist, nazist, fascist og kommunist som noe spesielt foraktelig. For alle er vi mennesker med rett til å være hva livet gjør oss til. Det er ikke det enkelte individs ansvar, men lodd. Å forsvare det resultat dette måtte gi, er for den enkelte dets fullstendige rett. Dette er en MENNESKERETT.

England og Frankrike erklærte Tyskland krig på grunn av Polen. De garanterte Polens frihet. Også andre øst-europeiske land kom inn under samme garanti. Enhver vil med stor rett kunne sammenligne de totalitære makter med hverandre. De er like som klinkelkuler. Ergo var den fatale krigserklæringen fullstendig bortkastet for hele Øst-Europa. All den lidelse dette medførte, all krig og meningsløshet var dem til ingen nytte. De kom inn under Sovjet istedenfor Tyskland. Resultatet hører med til politikernes tabbekvote, og gjør dem æreløse og skyldige. Det berettiger ikke til å straffe, forfølge, henrette, torturere og terrorisere dem som tapte krigen - hele 42 år der etter.

Dagens politiske ledere har skapt en verden full av krig, gru og angst, der hele 38 stater er i krig, og verden er overfløymet av flykninger på en utarmet og forurenset jord. Skal disse maktmennesker straffes, blir det av tidens svermer av terroristgrupper som håndhever sine egne lover. Er det dette som i virkeligheten skjer? Er dette DEN UUNGÅELIGE KONSEKVENSEN?

Demokrati vil si at fornuften og ikke makten skal lede land og folk til fred og frihet. Men dette er ønsketenkning av en ekte demokrat og formann for Norges Demokratiske Parti, som for en tid tilbake ble nedlagt av myndighetene i landet. Dette viser tydelig nok at totalitære mennesker sitter ved makten uansett styreform, og disse mennesker tolker og vrir loven akkurat dit de selv vil og ønsker.

Leif Karlung.

KRIGSFILMER - ORIGINALE

fra 2. v.k. nu på Video VHS og Super 8. Ca 100 nr. LP og MC. MILITÆRIA fra 1800-1945, ca 1000 forskjellige. UNIKE frimerker fra Det 3. Rike i hele ark.

Skriv til: **N.Imp., Boks 546, 3101 Tønsberg.**

ELDRE EKTEPAR

ønsker å leie mindre leilighet i Oslo eller nærmeste omegn. Bill. mrk.: «Leilighet», til «Folk og Land»s ekspedisjon.

NORSKE OG UTENLANDSKE GULLMYNTER

kjøpes. Vennligst send tilbud/beskrivelse. Bill. mrk.: «Gullmynter», til «Folk og Land»s ekspedisjon.

TILBRING SOMMEREN I VALDRES!

Naturskjønne, rolige omgivelser. - Komfort og velvære. Spesialpris for pensjonister.

LOMEN HYTTESENTER

Tlf. (061) 43 757
2967 Lomen

HELÅRS-CAMPING

HOLMSET CAMPING, 7823 SJØÅSEN er nå åpnet for helårsdrift. Caravanplasser med strøm. Nytt, moderne sanitærbygg med kjøkken og oppholdsrom. Båttutleie. Hytter. Jakt-, fiske-, turterreng. Ligger ved riksvei 17, 45 km nord for Steinkjer.

KRIGSSKADET FRONTKJEMPER

i Den Norske Legion ønsker økonomisk hjelp for å få reparert sitt gamle hus, der han har bodd i 35 år, og som han nødig vil flytte fra. Det er ikke mulig å leie byggmester fordi dette vil forutsette at en kan betale renter og avdrag på et forholdsvis stort lån. Han har nemlig bare en månedlig uførepensjon på kr. 3.684,- å leve av. Derfor vil han gjerne komme i kontakt med personer som kan tenke seg å hjelpe. Tross kroniske lidelser vil han kunne utføre det meste av reparasjonene selv, men han trenger penger til materialer og noe leiet hjelp til det tyngste.

Bill. mrk.: «Det haster!» til Folk og Lands ekspedisjon.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

Serien: «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** .. kr. 50,-
 » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 50,-
 » Einar Syvertsen: **Også dette bør være sagt** kr. 50,-
 » ALLE 4 BIND: kr. 150,-

.... » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
 » A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
 » Adolf Hoel: **Universitetet under okkupasjonen** kr. 25,-
 » Walter Fyrst: **Min sti. NS blir til, o.m.a.** kr. 95,-
 » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** .. kr. 20,-
 » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
 » Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
 » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** ... kr. 20,-
 » Sundra Sand: **Vidkun Quisling's siste dager** kr. 10,-
 » Arne Tellefsen: **Når forsvaret forfaller** kr. 25,-

GAVEBØKER for venner i utlandet:

.... eks. Roald Astrup Nielsen:
The «SOLBRIS» escapade (Engelsk) ... kr. 80,-
 » **La Fuga del «SOLBRIS»** (Spansk) kr. 80,-
 » **H. Franklin Knudsen: I was Quisling's Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

NYHETER:

.... eks. Roald A. Nielsen: **«Solbris Oho!»** kr. 100,-
 » Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppgjøret** kr. 145,-
 » Jørgen Sehested: **Broholmøtet** kr. 75,-

.... eks. Institutet för Offentlig och Internationell Rätt:

Den norska rättsuppgörelsen kr. 50,-
 » Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
 » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
 » Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** . kr. 30,-
 » Ralph Hewins: **Quisling - profet uten ære** . kr. 60,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
 » Gary Allen: **Ingen tør kalle det en sammensvergelse.** (Hvem trekker i trådene?) kr. 50,-

FRONTKJEMPERNE:

NYHETER:

.... eks. Harly Foged: **Danske landsknægte, SS-soldat** kr. 90,-
 » Tore Dyrhaug: **KIMÆRE** kr. 50,-

.... eks. Ben Esper: **Tsjerkassy. Ambulansekjører på østfronten** kr. 100,-
 » Hans Werner Neulen: **An Deutscher Seite** Fremragende om norske o.a. frivillige på tysk side i Waffen-SS og Wehrmacht kr. 175,-
 » R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** kr. 210,-
 » Sigurd Senje: **Glemt soldat** kr. 100,-
 » **Gebirgsjäger im Bild** kr. 210,-
 » **Panzergrenadiere der Panzerdivision Wiking im Bild** kr. 210,-
 » **Europäische Freiwillige im Bild** kr. 210,-

Legg til kr 15,- for forsendelse ved forskuddsbetaling til: **Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248** eller ved **sjekk, i kontanter** eller **frimerker**. (Eillers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

EN ØREFIK VERRE ENN DØDEN

Det var nok mange som med stor glede så programmet om Patriarken. Endelig så det ut til virkelig å være noen som klarte å takle problemet med å kunne føre de hardt rammede narkomane ungdommene tilbake til livet og samfunnet. Og det virket så logisk og riktig at det var de narkomane selv, som visste hvor skoen trykket, som best kunne hjelpe både seg selv og andre på denne måten. Ved å hjelpe andre og lære å ta ansvar, hjelper man også best seg selv. Slik er virkelighetens verden skapt.

Stor ble derfor også vår forbauselse og forferdelse, da vi etterpå opplevde debatten omkring prosjektet på TV, og forsto at myndighetenes representant IKKE VILLE forstå noe som helst. Her hadde man bestemt seg på forhånd til å ri sine kjepphester, koste hva det koste ville av unge liv, hørtes det virkelig ut til.

Mens den tidligere narkomane, unge gutten, snakket om gatebarn, knivstikk, aids, håpløshet og død, snakket myndighetenes representant om noe så forferdelig som en ørefik. Skulle man ha hørt på maken. Skal si det er noen som har sans for proporsjoner.

Dessuten var det visst et absolutt krav at psykologer og all verdens skrivebords-eksperter skulle være med å bestemme opplegget. De unge avviste det med forakt. De kjente dem og deres visdom fra før. Har ikke alle disse virkelighetsfjerne mote-ideene stelt i stand nok elendighet i hjem og skole som det er?

Dessuten står våre unge så langt nede på myndighetenes prioriteringsliste at det kommer neppe til å bli snakk om noen alternativ behandling i det hele tatt. Vi er verdens rikeste land, ikke på midler, men på snikk snakk.

FÅ AVISER JEG LESER MED SÅ STOR INTERESSE

Av professor, dr. juris. Fridtjof Frank Gundersen

Herr redaktør!

Jeg har i en årrekke mottatt avisen «Folk og Land» gratis. En dag kom jeg til å tenke på at det ikke er mange publikasjoner som jeg leser med så stor interesse som nettopp denne avisen. Avisen inneholder mange opplysninger som man ikke kan lese noe annet sted. Den tar opp tabuemner fra årene under og omkring den tyske okkupasjon . . . En tid som faller sammen med min egen barndom.

Jeg har stor forståelse for at mange medlemmer av NS følger seg urettferdig behandlet.

Jeg er helt enig i at mange av dem som vendte tilbake fra London i triumf i 1945 i virkeligheten var sterkt medansvarlige for det kaos som oppstod i 1940. At historiens dom vil bli en annen enn rettsoppgjørets, er jeg i liten tvil om.

Fordi jeg synes «Folk og Land» er et verdifullt lite innslag i vår avisverden, oversender jeg kontingenten for 1987 og takker for de årene jeg har fått avisen gratis.

Denne lille epistel må De gjerne ta inn i avisen, dersom De ønsker det. Vennlig hilsen
Fridtjof Frank Gundersen.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17–20, tirsdag kl. 11–14, onsdag kl. 17–20.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPlassen 4, OSLO. TLF.: (02) 1

POSTVERKET

Retur

TIL VÅRE FALNES MINNE

Av Helge Nyfeldt Wiig

Flere har henvendt seg til meg med anmodning om å få inn i «Folk og Land» den minnetalen jeg holdt den 6/9 1986. Det er især de etterlatte etter falne frontkjemper som har bedt om dette. Og jeg finner det riktig å etterkomme deres ønske.

Så dette er den minnetale som ble holdt ved de falnes bauta og varde, over frontsykesøstre og frontkjemper som falt for Norges sak i den annen verdenskrig:

Foto: Edmund Roll.

Falnes etterlatte,
frontsøstre,
kjære venner!

Vi vender oss idag i dyp respekt og ærbødighet mot denne bauta, denne varde, som rommer så mange navn. Reist av venner, nærmest i dølgsmål.

De ble ikke forunt å få hvile i heimlandets jord. Deres kontakt er de usynlige bånd mellom valplasser ute i Europa og heimlandet – konkretisert i denne bauta, symbolisert i denne varde.

Vår higen etter og vår trang til å syne disse kvinner og menn heder og troskap fordi de gav sine liv for vårt fedreland, er grunnen til at vi idag står her i honnør og MINNES.

Måtte kommende slekter forstå det store i at det virkelig fantes kvinner og menn som var villige til å gi sine liv for fedrelandet.

Når vi idag skuer denne bauta, denne varde, så er det for å ta minnene med oss heim og i vår travle hverdag av og til stoppe opp i andektige stunder, og tenke over hvor lite det i grunnen skulle til at du og jeg kunne vært en av dem som ligger igjen der i øst. Dette, kjære venner, dette forplikter.

Denne varde og bauta strekker seg empirisk opp mot evigheten. La oss hegne om den – la oss om nødvendig verge den!

Menneske, bruk deg:
Kjemp og elsk –
elsk og kjemp –
ta deg helt ut!

Sparte ressurser
de teller lite
når målsnoren brytes
ved livsløpets slutt. –

Sett dine spor så alle
kan merke at her
var det en som tok
livet på alvor – !

Menneske bruk deg!

Det var nettopp hva de gjorde: De tok livet på alvor. Dødsens alvor. De brukte seg helt ut!

Helge Nyfeldt Wiig

MOBBING – en nødvendighet?

I norske skoler blir tusenvis av skolebarn daglig utsatt for systematisk mobbing av medelever. Noen orker til sist ikke mer, men tar sine egne liv. Da blir det stor oppstandelse for en stakket tid. Men det glemmes snart: «For slik har det jo alltid vært, og må det derfor være,» er trøsten for alle de voksne og egentlig skyldige.

Alle de som ikke vet, fordi det er så meget lettere å ikke vite. Da har man ikke noe ansvar. Det er forresten ikke sant at slik som idag har det alltid vært. Det var en gang da det fantes andre normer og en sans for anstendighet som idag synes å være nesten helt forsvunnet. Det var den gang man gikk på skolen for å lære noe og

ikke for å indoktrineres i siste skrik av politisk hets.

Under krigen ble politisk mobbing satt i system for å holde jøssingfronten sammen. Isfront het det da. Det gjaldt for en hver pris å skremme tvilsomme inn i folden og hindre dem i å komme i kontakt med motparten som propagandaen hadde utnevnt til verre enn Satan selv. Og mange lærere medvirket etter beste evne til å gjøre skoledagene mest mulig lidelsesfylte for NS-barn. Og hvordan det ble etter krigen, da pøbelens «rettsbevissthet» ble opphøyet til god jus og moral, fikk vi som tapte krigen riktig føle på kroppen.

De enkleste æresbegreper forsvant. Det var ikke lenger

feigt å være mange mot en, eller fly på en som var mindre enn seg selv, eller at voksne overfalt små barn med NS-forældre eller som hadde tyske fedre. Siden har det moralske forfallet bare fortsatt, så det nå er farlig å være barn i det hele tatt i et «demokratisk» land. Og nesten like farlig er det blitt å være gammel.

Den skal tidlig krøkes som god krok skal bli, heter det. Og den praktiske undervisning i mobbing som skolene har stått for i lange tider, bærer nå sine frukter også i arbeidslivet hvor 100 000 nå mobbes på helse og arbeidsevne løs. Men aldri så galt at det ikke er godt for

noe. For hver som mobbes ut (Forts. side 6)

Retour

FOLK OG LAND – Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.